

บทละครเรื่อง

เรื่อง

ผะอืด ผะอม

(ประเพณี ขกษร วาหา)

โรงพิมพ์อักษรนิติ

ร.ศ. ๑๓๐

หอสมุดแห่งชาติ
ม.ค. ๒๕๒๒

บทละครร้อง

เกวียนประเพณีพม่า, นมพระ
เรื่อง

พระอภัยมณี

(ประพันธ์โดย อักษร วรรณ)

โรงพิมพ์อักษรวิทย์

ว.ศ., ๑๓๐

เลขที่

๕๙๕.๙๑๑.๒

เลขหมู่

๒๖ ๖๓๔๒๘

เลขทะเบียน

ป. ๑๒๒๖๕๓

น. ๖๐๖

บทละครเรื่อง

เรื่อง ฆะอิตตะอม

(ประเพณีอุทิศพระศพ สำหรับละครหลวงนฤมิตร

ร.ศ. ๑๓๐)

ตัวละคร

๑ นายเสนาะ	อายุ ๒๔ ฉลาดมีความรู้สูง
รักสุจริต
แต่ใจเขาแลใจเรว
๒ พระยาเทพา	อายุ ๕๘ ฉลาดมีความรู้
อย่างเก่า รักสุจริต
๓ หลวงราชโกศ	อายุ ๔๒ โลกมากกว่าความรู้
๔ ชุนวิจารณ์	อายุ ๓๒ นึกเลงกินไข
๕ ตาเผด็ชเฒ่า	อายุ ๕๔ รู้จักแต่เงินเหล้า
แลไปห่วย
๖ ม้า	อายุ ๒ ขวบ

๒ โลกไซ้
 ๗ หวาน อายุ ๑๙ ฉลาดความรู้ น้อย ใจ
 สุกต
 ๘ สุกา อายุ ๑๗ ชื่อ สุกต สุกกล้า
 พ้าเขียว
 ๙ มาลัย อายุ ๒๔ ขีเมามาก มีความ
 รู้แต่ไม่รักที่
 ๑๐ คุณแม่ไผ่ อายุ ๕๐ อย่างเก่า ข้อนใจบุญ
 ๑๑ ข้าอิน อายุ ๕๒ โลกเป็นอาหาร
 ๑๒ ชิต อายุ ๒๙ ตอแหล คมึง
 ๑๓ มั่น อายุ ๑๘ ใจก็
 ๑๔ ฉ้ออิน อายุ ๒ ขวบ

ชุดที่ ๑ (โลกไซ้) ฉากใน ตึก พระสท้าน
 ที่ถึง แก่กรรม ทิวลา มีคุณแม่ไผ่

ขวัญอ่อน ๑ (ไผ่) ไผ่ลูกเรา, เวลาเสีย
 มสธ, หน้าเค้นนัก ไปหลงรัก, ลูกไพร่, โยไม่หยด

ลูกสาว พระยา, โยธา กิ่ง, คุณหญิง พุท ส่วย ที่ สุก,
 สมศักดิ์, ไม่ ยัก เอา เป็น กำ พรา. สัน บิดา, มารดา เสีย
 เกิม เป็น เมีย, พระพิภพ, ศพ พัง เผา แม่ หม้าย สาว,
 คราว กั้น, ที่ ยืน เป้า ยัง ตั้ง ตั้ง, พรัง เพรา, อยู่ ทั้ง ตัว
 สมบัติ เขา, เก่า แก่, พ่อแม่ ตก ยัง มรณ, เงิน ทอง,
 ของ พระฉวี คน ขยอก ไ้, ไป ตอม, ล้อม ออก ยัว ทั้ง
 เจ้ สัว, เจ้า ชุน นาง, นาย ห้าง ไ้ แม่ มา โลย, ไม่ พอ ใจ,
 ใคร จำ เาะ ฤๅ ใจ เาะ, เสา เาะ เาะ, เสา โย โย
 รัก อี หวาน, หลาน ยาย อัน, จน เต็ม ไ้ มัน วัง รือ,
 ตาม มา, หน้า ห้อย ใจ ฯ ๘ คำ เระ ฯ (ต้อง ปัก ทั้ง
 แม่ มา โลย ทั้ง คุณ เระ ฐา ว่า เสา เาะ ยัง ไม่ มี เมีย ครั้น
 จะ ชู ฐี ฤๅ ก็ จะ กั้น ทูลัง จะ ต้อง คิด ปรอย ๆ ไม่ พัง ก็
 ต้อง ชู ๆ ไม่ พัง ก็ ต้อง พ้อ ๆ ไม่ พัง ก็ ต้อง ยอ ๆ ไม่ พัง
 ก็ ต้อง อ้อ นวอน ๆ ไม่ พัง ก็ ต้อง คิด กล อุบาย กำ ลัง
 เพื่อ อยู่ นาย เสา เาะ เข้า มา ว่า แม่ โลก จะ ให้ ลูก มี เมีย

๔ โลกไซ้
แม่หม้ายพี่เฒ่าไม่รัก คุณแม่ก็พูดจา ลูกไม่ยอมสักทีว่า
ลูกรำคาญก็เลี้ยงไป)

ซิมเล็กติด (ไผ่) พูดกะตัว, เหมือนยังยั่ว,
ให้หัวเสีย ลองทำดี, ภาวี่เมีย, พูดเกลียดไกล่ มัน
หนัก, ยัดให้สัก, สิบดุงไป ก็ยังดี, มีกำไว, สัก
รวบ ให้มันหา, ผัวใหม่, ไต่ออกคืน มีเงินหมื่น,
หนึ่งทั้ง, มันยังสวຍ ยให้หนี, ข้างนี้เก้อ, คงขอช่วย
ให้แม่ช่วย, จักวิวาท, แม่มาไลย ฯ ๔ คำ เจริญ
(เรียก นางจิต ตัว สำคัญไป ล้อหวานมากุญ แม่ก็ขู่
แลเกลย กล่อม หวานร้องให้ว่า แล้วแต่คุณ ถ้าไล่
ก็ไปถ้าไม่ไล่ไม่ไป นางจิตก็ช่วยพูด หวานก็
ไม่ยอม ขณะนั้น นายเสนาะ หวล เข้ามาเห็น หวาน
ร้องให้ ก็เข้าใจว่า คุณแม่เขี้ยว เขี้ยวเลย ฟันเสียดิไพย
ตีพาย คุณแม่แก้ตัวพลง ปล่อย บ้าง ขู่บ้าง อยุ่พลง
เห็นท่าไม่สงบ ก็เลยเลี้ยง ออกไป นางจิตก็ ถอ กระบุง

หมาก ออกไป ด้วย ๕
หวาน เล่าให้ ผู้ ฟัง นาง ชิต
มา แอบ ฟัง)

นาคบริพัทธ์ ๑ (เสนาะ) ในชาตินี้, ไม่ขอ
มี, เมีย เพราะโลก ถึง จะ โขย, เพ็ชร พ้อม, ยอม ไม่ ไหว
เหาะ รัก หวาน, ปาน ชีวิต, ไม่ ผิดใจ แล้ว เป็น ไม่,
ทั้ง กัน, จน วัน ตาย (หวาน) หวาน คน จน, ทั้ง เป็น คน,
สกล ต่ำ, อุตส่าห์ บำ, รวย ใจ, ก็ ไม่ หาย รัก คุณ เหาะ
เคราะห์ กรรม, เหมือน ทำ ร้าย ชัด คอ แด, แม่ หม้าย,
วุ่น วาย เพ้อ เลิก ไป แต่ง, หวาน ไม่ แย้ง, ไซ้ แก่ ถึง เน้น
หวาน ยอม เป็น, เมีย น้อย, ไม่ พลอย เจอ ขอ แต่ ไ้,
ใกล้ คุณ เหาะ, เอา เสื่อ เธอ จึง หนะ ขอ, เสวย รื่น นี้,
ก็ ไม่ เบา (เสนาะ) เหาะ ใจ เดียว, หวาน จะ เขียว,
ให้เป็น สอง ไม่ ไซ้ ของ, หา อัฐ, ยัก กระ เป้า คุณ แม่
ขึ้น, ช่ม ชู่, ก็ ดู เอา ต้อง หิน เหาะ, เหาะ จะ เช่า, ตัก
เขา พัก ๗ ๘ คำ เจรจา (พูด กัน แล้ว ก็ พา กัน ไป

๖

โลกใบ

คุณแม่เข้ามาชัก นางชิต ก็เล่าตามไต้ฟ้ง นางชิต ออก
บัญญัติให้คุณแม่แก่งใช้คุณเฒ่าไปไหน เสียจน คักทางนี้
จะ ออก อุบาย บน ตาเฒ่า ซี่มา นกเลง ไต่ให้ เข้า หา
คุณ เฒ่า คง แหนงใจ คุณแม่ เห็น ด้วยให้ ไป ตาม
ตาเฒ่า มา ชิต ก็ไป)

โยนดาบ

๑ (ไม้)

ไร่ ขาป กรรม, แก่ จะ

ทำ, ภาระไรไต้ มั่น จนใจ, แดง รุก, คิค ชลช ชลช
ยี่สิบ ชั่ง, ก็ยัง ถูก, แก่งรัก ให้ หายหมัก, หมม พัน, คน
ซี่เค้า ฯ ๒ คำ เจริญ (นางชิต พา ตา เฒ่า ซี่มา เข้า มา
คุณแม่ให้ นางชิต ๒๐ ซึ่งให้ พุก กั้นเอง นางชิต แบ่ง กัน
คน ละ ครั้ง ตาเฒ่า รับ แข็ง ว่า ถ้า ผู้หญิง ไม่ ยอม ไป จะ
ผิดไป ถ้า ไม่ สำเร็จ ขยวนนี้ จะ ลอย ฆ่า คุณแม่ ว่า
ข้า กลัว ขาป กรรม ไม่ รู้ ด้วย เป็น แต่ ให้ ลูก ข้า ทั้ง อี นี้ ไต้
จะให้ นางชิต ๒๐ ซึ่ง ตาเฒ่า ลา ไป หา ฤา นางชิต ว่า จะ
ใช้ เสนาะ ไป ไหน ก็ นางชิต ว่า ให้ เฒ่า เรือ ยนต์ ไป ขอ

พระอภัยมณี

๗

น้ามนต์ ชัมปะกัง วัตพณฺณ เจริญ คุณแม่ให้ชิตไป ตาม
เสนา มาอุบาย เสนา ปิต ไขว่ คุณแม่ก็โกรธว่าแม่
ไม่สบาย จะให้บ่าวไปก็ไม่เชื่อใจเกรงจะไป ตักน้ำท่า
มาให้ เสนา จำใจลาไป ไม่ทันไร แม่มาโดยมาหา)

คลุ่มโปง ๑ (มาโดย) เสนาอยู่ไหน, ยัง
ใจไม่, มาพบปะ (ไม่) ไม่อยู่ ยะ, ชุระ ยะ, ไปกรุงเก่า
(มาโดย) คุณข้าเจริญ, บังเอิน คลัง, หวังว่าเรา คง
จะเข้า, ใจผิด, แต่ปิตเธอ (ไม่) การ สำคัญ, ฉัน
ยัง รอ, ขอฤกษ์ ไหร (มาโดยหิวเวาะ) แม่ ใจโตน,
กับอิฉัน, จัน เทียว เคอ บอกคุณข้า, ข้าพิกล, เข้าบ่น
เพื่อ ขยำกลัว เก้อ, เลบอิฉัน, ประกัน แทน (ไม่)
ข้าง เสนา, ก็เอะเสาะ, ฉัน เสียใหญ่ เร่งให้ไป, ขอมัน,
คุณชั้นแสน คนรักกัน, ฉัน เมื่อสาว, ราว จะแขน เจ้า
คุณแผ่น, ไปทัพ, ไม่กลับเลย ฯ ๖ คำ เจริญ (พูดกัน
พอ มาโดย จะ ไป ตามผลไพล่เข้ามาพบักพเคิด คุณแม่

๘

ใส่ร้าย

พุดทางนี้ไล่ทางโน้น
ตาเปล่าก็ทัก

มาโดยหัวเราะ นางชิตลุด

เปิดอ่าน

ชุดที่ ๒ (ใส่ร้าย)

ฉากในห้องนอน

นายเสนาะ ตัวลุด มีแต่หวาน

กับยายชั้นขี้

ตกปลา (หวาน)

คุณ จะ กลับ, สอง ยาม,

ถามเมื่อไป

ไซย คับใจ, เหลือ รำคาญ, แล้วหวานเอ๋ย

สอนให้ทิ้ง, คุณหญิงไผ่, ใจท่านเคย

อยาก จะ เอ๋ย,

แต่ ล้อล, สกทใจ

(อัน)

คิด ถึง ผัว, คอย จะ ยั่ว, ไม่

หยุดหย่อน ไม่หลับนอน, ตีกัดฟัน, ตื่น อยู่ ไ้

คุณ

กู่, ประคอง อดแฮ่ม, แง้มไว้ ไย

เดี๋ยว แมว หมา, มา ข้างใน,

ผลอไผ่ นึก

(หวาน)

คุณ จะ กลับ, สอง ยาม, ถาม

เมื่อไป

ลง กลอนไ้, ฤๅ ขี้ เชอ, เธอ ต้อง ผลัก

(อัน)

หนอย แม่ หวาน, หลาน ขี้, พี่ น่ารัก

ช่าง ประหลาด,

พระอิศระอม

๗

คุณเหาะ จัก,ไม่รักใจ ๗ ๖ คำ เจริญ (ข้าเจ้า
หวาน จิต ของ ว่าง ตักน้ำล้างหน้าผ้าผลัดแล้วก็หรีไฟเข้านอน
ซี เกียจ พังข้า บ่น เพื่อ ตาเผลอเมาเป่ เข้า มาว่า คุณ
ไปไหนไม่เคยลง กลอน นึก ว่า นอนใน มุ้ง ข้า เลิก ตู
ไม่ใช่ ก็ไป ตู จน เจอ ตัว ลัก ผ่า ห่ม มา ห่ม หิว ก็
ลักกินของ ว่าง ลัก น้ำอบ คุณ เสนาะ ใส่ หอม พุ้ง)

ไทยใหม่ ๑ (เผลอ) ขึ้น เข้า หา, รั้น้ำหน้า,
อี ห่า หวาน กำลัง ร่า น, รัก คุณ เหาะ, ปะเหลาะไซ้
คง ร้อง อัง, ตั้ง ตั้ง, พลาด พลุไป ก็ จะ ไม่, สมนกล,
ทน เอา ที่ ไปไหน เสีย, ต้อง เป็น เมีย, อ้าย เผลอ วัน ทำ
พนัน, ล่วง หน้า, เทียว ฟ้ายี่ คุณ เหาะ มา, ไร่ ไป กอด,
ทอดให้ที คอย โศก หัน, เหนาะ ทั่นๆ, เช่น นั้น อ้อ กระ
พอม, พร้อมมือ, คือ ได้ คม ก็ จะ ล้ม, สลย เค้, อ้าย เผลอ ป้อ
ทั้ง กอด ก่าย, อวด นาย, บ้าย เสีย พอ ต้อง ลง กลอน.
ก่อน เด็ด ล้อ, ให้ เห็น จริง เรียก เท่าไร, ไหน อี หวาน,

๑๐

ใส่ร้าย

จะว่าน ลูก ยาสลบ, อย ชุก, คุก ทุก สิ่ง อีบ้านอื่น,
กรณ ครอบงำ, เหมือน หลอก ลึง คง จะ วัง, ถอด ถอด,
แร่ ตัณ รบ ข้าง อ้าย เผล, เพท ขาย, ทำ ก่าย กอด,
กรณ บื้อๆ, ถอด คุก, จะ จู่ จีบ ก็ ก่วน โทก, โลก ไป รุ,
ประทุ้ง บ่ ปลอบ กิตติศัพท์, ครัว เทียว, เกรี้ยว กระจาย ฯ

๑๐ เรไร (จัดการ ต่างๆ พร้อม พอ เสียง คุณ
เสนาะ มา เรียก ก็ให้ ทม ยาสลบ ยาย อัน ไม่ ตื่น โทก ไป
ถีบ แล้ว วัง มา นอน แก่ นึก ว่า ฝึ อำ ไม่ ไ้ แก่ สนิบ
ไ้ ยืน เสียง คุณ เสนาะ ก็ บ่น ว่า หลาน ชี เขา ไป เป็ด ประทุ้ง
เสนาะ หลาก ใจ ไป ไท หวาน เคย ไม่ นอน ยาย ขำ ก็
สาละวอน ว่า บ่น หุ่น หึงๆ ใน มุ้ง ไม่ หลับ เป็ด ไฟ ทรง
ไป จะ เป็ด มุ้ง พอ เห็น ตา เผล่ ถอด เมีย หลับ ก็ สิ้น สติ
ล้ม ตึง ขำ อัน คุก หลาน ว่า ผลัก ท่าน ทำ ไม่ เข้า ไป คุก เห็น
ครอบงำ ก็ ตก ใจ ร้อง ไวย วาย ชื่น เป็ด มุ้ง คุก เห็น ใคร
ถอด หลาน ก็ สิ้น สติ ล้ม เป็น ลม คุณ แม่ นาง ชิต ทิ ใจ แร่

พระอิติ พระอม

๑๑

เข้ามาตาเผล่เดินไป สบาย แอบฟัง เล่น เสนาะ ฟัน
โกรธเมียว่าทำหลับเล่าให้คุณแม่ฟัง ตรง ตบตี เมีย
ตกใจตื่น กอดผัวยิ่งโกรธใหญ่ คุณแม่ช่วย ตำบ้ำอัน
ก็พลอยตำ ออกตัวพล่อยๆ นางหวาน บอก ตามจริง
ก็ เป็น แก้วกล มารยา)

หงุดหงิด

๑ (เสนาะ)

อีแพรศยา, ชีข้า

รยำ, ใคร ทำโทษ ก็เป็นข้า, ไม่น่าโกรธ, คนโฉดเขลา
แต่ ชน อ้าย, เสเพล, เผล่ ชี เม้า ก็ยังเอา, เข้าไปนอน,
กอด ช้อนกนู ชี ข้าอัน, คนอยู่, ก็รู้เห็น แต่ทำเป็น,
ช่วย ตำ, ชี หมา หมู ไสหัวไป, ให้ฟันบ้าน, ชี ราน ชู
ทั้งหลานทั้งข้า, ออย่า อยู่, กระจู เลย (หวาน) โช้คุณ
เหาะ, พิเคราะห์ดี มั่ง, ออย่า คลั่งน่า ไม่รู้เท่า, เขาจะหนา,
นิจหาเอี้ย หาหวาน ชู, ไม่รู้ตัว, ว่า ชู เลย มี
หลับเฉย, ชรชยใคร, ไซ้ วิธ (เสนาะ) ไม่ขอฟัง,
ออย่า มา ฟัง, เกียง แจ็คๆ อี ร้อยแปด, แพรศยา, ข้า

๑๒

ใส่ร้าย

บัลลังก์ ไปรีบไป, ชื่นไม่ไป, ทำไว้ก็ ภูให้ผูก, ไป
เที่ยว ผี, อีจรรไร (หวาน) ถ้าคุณเชื้อ, ไม่เอื้อหวาน,
ประทานโทษ เชิญคุณไปรถ, ฆ่าเสีย, มีเมียใหม่
ถึง จะไล่, ไส้กระบาล, หวานไม่ไป เอาไว้ไป, เชิญมา,
ฆ่าเด็กคุณ ฯ ๑๐ คำ เจริญ (ร้องให้พรรณ
เสนาะ โกรธทำ เทียว คุณแม่ส่งสาร พุทไม่ออก บ้าอัน
ท่าพลาง ร้องให้เก็บ เข้าของพลาง นางจิตตัวก็ ช่วย
กะทุ้ง หวานไม่ไปท่า เทียว เสนาะว่าไป เจอ ตาเผล่
ผูกเข้า มาตาเผล่ตกใจเกือบตาย)

ฝรั่งเลวดีด ๑ (เสนาะ) ขยำกลั้ว, ถึง
เป็นชู้, เมีย กู้ ชั่ว มันเหมือน ตัว, ราคะ, เนะระ
พากันไป, ภู ยกให้, มึงเอาบุญ บ้า เมีย กู้, ช่วย กัน
รูน, มันออกไป (เผล่) ผมอยู่บ้าน, ไร่นา หวาน, ไป
ผูกคร่า ไม่รู้ว่า, โผผาง, มาทางไหน กลั้ว อาญา,
นึกว่าคุณ, จะ รุน ใช้ แล้วเธอไล่, กลอน ผับ, ไปดับไฟ

ฉะอืด ฉะอิม

๑๓

กอก รัก ผม, กลม เกลียว, เหลียว ล้อกแล็ก พิธิ แดก,
เจ้า ประคุณ, คุณไม่ไหว ผิดแล้วจะซ้ำ, จะเขี่ยนฆ่า,
ก็ ตามใจ เลย หลับไหล, ชบชุน, จนคุณเจอ (เสนาะ)
ไม่ทำอะไร, เอาตัวไป, ในบัดนี้ (แปล หุกหวาน ถีบ)
(หวาน) ทุชี ทุชี, อ้าย ตา เหลือก, ออย่า เลือก เจอ
(คุณแม่) น้าหมั่นไส้, ไปทีๆ, ทุชีเออ (เสนาะ)
อ้ายแปลเฮ้อ, ไม่ไปเดี๋ยวนี้, ภูติ ตาย ฯ ๘ คำ เจริญ
(หวาน ต่ำ ตาแปล ค้อน วอน ผัว ค้อน รน สู้ ไม่ได้ จนล้วยไป บ้า
อันรีบไป เอง ร้องให้ พลัง ต่ำ พลัง คุณแม่ สงสาร
ร้องให้ นางชิตติใจ เสนาะ ฟัน เป็น ตม ใน ที่ สุก ชุก
นึ่ง ร้องให้)

ประเทศ ๑ (ไผ่) ไม่เชื่อ แม่, เห็นแหลล่า,
หา พ่อ เหนาะ เกติ ฟาด เหวะ หัก, ปล่อย อี เตียบ, ไม่เสีย หาย
แต่ง มา ไลย, ไว้ แง, เกติ แก้อาย พอ สายๆ, แม่ จะ มี, น
นัด วันงาน ฯ ๒ คำ เจริญ (เสนาะ ไม่ พุดฯ แต่

๑๔ ถ่ายตัว
ก็เข้าใจว่าตกลง นางชิต แอบ กระซิบ ทองเงิน
คุณแม่ กุหลาบไม่ให้ อึ้งแล้ว ก็โกล แก้ เสนาะ กราย ท้าว
แม่ว่าแล้ว แต่คุณแม่ จะ ชุบ เลี้ยง ลูก เกิด ลูกไม่มี
ใจแล้ว ร้องไห้โฮ)

ปีด ม่าน

ชุตที่ ๓ (ถ่ายตัว) ฉาก กระโจมในสวน
ตัวละคร มีหวาน นักร้องให้ ตาแผล้ มา เป็ รวย แต่งตัว ย่อ
ตกลงหัวเราะ ๑ (แผล้) ใต้ สีนบน, คน ละ
นุ, มุ่งไม่ผิด ให้ อีชิต, ปีกคุณ เหนาะ, เหยาะ จากบ้าน
มา ให้กู, เงิน มีน อยู่, ไม่ สู้ นาน ไหน ไป ผลาญ, หวยเผา,
เหล้า รังแก ถึง เล่น เปีย, เสีย กว่า ครั่ง, ไม่ ถึง ยาก
ซื่อ ของ ฝาก, เมีย สาว, ขาว แห้ แจ้ คิด ถึง นักรว,
ข้า ทำไม, ไช ประแจ คีน ี่ และแฮ้, แม่ ลอด ข่อง,
จะ ต้อง ชุม ฯ ๔ คำ เจรจา (เรียกหวาน มา ร้องให้

เกี้ยวพาล หวานขอถ่ายตัวให้ทรัพย์สมบัติจนสิ้นตัว
ขอแต่ตัวรอด ตาเผละเห็นว่าสิ่งของที่ได้ราว ๒๐
ซึ่งไปช่วยเมียสาว ๆ ๒ ซึ่งก็ยังเหลือเยอะดีกว่าคบค้า
ไว้ก็ยอมโดยที่รับของย่องแย่งกลับบ้าน)

ปิ่นดลิ่งนอก ๑ (หวาน) ไม่เสียตาย, ถ่าย
ชีวา, พันตาเผละ ยอมซัดเซ, ที่กว่ารัก, อ้ายหมักหมม
อ้อมนุษย์, สุกุ จะร้าย, อุบายลม ล่อให้สม, วิหิงสา,
หวานนำกลัว เจ็บแสนแสน, แค้นคุณเหินาะ, คน
เคราะห์ร้าย หลงอุบาย, หมายถึงหวาน, ฝันผัว
ไซ้โกงบิต, คึดแต่, เห็นแก่ตัว หวานจะมัว, โกรธเธอ,
เพื่อมิควร ไต่ยืมเขา, เล่าว่า, วิวาท์ไต่ คุณมาไลย,
ไปเป็นขู้, คู่สงวน ยิ่งนึกถึง, ค้างใน, ใจรัญจวน ก็ยิ่ง
รัก, อักอ้วน, จิตร รวนร เหลือจะเว้น, เห็นเสนาะ,
จำเภาะรัก หวานจำรัก, ว่ายน้ำ, คำตแซ่ จะพลิก
เพลง, แปลงเป็นชาย, คึดถ่ายเท ไปอยู่เค, มาไลย,

๑๖ ผัวโกรธ
มิให้รู้ ฯ ๘ คำ เจริญ (ทูนยังพอมีหาเสียผ้า
เคยถูกร นฤมิตร พอ จะ ปลอมเป็นชายไค้ถนิต ไม่เป็น
ที่ก็แล้วไป เป็นที่ก็ จะไซ้ความสตัย ให้รู้ศึก)

ตนาว ๑ (ลูกคู่) คิคหาญฮัก, แล้วก็นัก,
ฮักฮารมณ แต่ลมๆ, ถมทึบ, แพบยับยู่ แค่นักแค่น,
รักก็แสน, รักแค่นดู มาแข่งคู่, ขกหวาน, สักงาน
ครวญ ฯ ๒ คำโศก

บิคม่าน

—*~*~*

ชุดที่ ๔ (ผัวโกรธ) ฉากในตึกคุณมาลัย
ท้าวถวร มีนายเสนาะ แลเมีย มาลัยมาโมเมปฏิบัติผัว
บ่าวมาบอกว่ามีคนมาพึ่งบุญ ให้พามาซื้อ นายทวาด
พอแลเห็น นายเสนาะก็ให้ปรานี ให้จักห้อย หีบให้ฮ้อย
แลให้เงินทอง

เขนง ๑ (ลูกคู่) งามลม้าย, คล้ายหวาน,
ที่ว่านฮู้ ออกเอนก, งามลัว, ฝากตัวบ้วน นึกถึง

หวาน, สักปานใจ, อาลัยรวน รักก็แสน, แค้นก็ขื่น,
ประวิง ตรอง ฯ ๒ คำ เรงๆ (ถามว่ามีวิชาอะไร
ก็ว่า ขยับเสภาเป็นจึงให้ขยับเสนาะยิ่งจับใจ

ขยับ ๑ ครานี้, จึ่งโฉม, เจ้าพลาย อะเฮาะ
เป็นยามเคราะห์, เณระ พระวง, วุ่นหลงไหล นางหม้าย
สาว, เมาะอะฮ้า, ซื่อฮ้าไลย ถูกกลไก, คุณแม่, แก
พาไล ตักสินบน, คนขี้เมา, ให้เข้าหา พ่อพลาย
โกรธ, ภรรยา, บ้าโมโห บอกไม่เชื่อ, เหลือคลัง,
กำลังใจ จึ่งเกิดโฉ, ฉาวเมือง, เรืองหย่าเป แสน
สงสาร, อะฮ้านเต๋, ไม่เคยยาก ต้องฉุดลาก, จาก
เคหา, ให้ตาอะเฮ่ หากถ่ายตน, พันไฟ, เทียวไซเซ
กระหนั เสน่ห์, อะเฮาะ รัก, ไม่ยกจาก สู้อะฮ้อมกาย,
เป็นผู้ชาย, อุบายเร้น พ่อได้เห็น, หน้าผัว, แก้มัวหมาง
เม่นพลาย อะเฮาะ, สิ้นเคราะห์, เสกาะล้าง มีวันล้าง,

๑๘

ผัวโกรธ

เล่นหัวมันต์, หลงกลลวง คงเสีย, เสียใจ, โทษใจเบา
ผูกตะขุ, ทุกข์เท่า, ภูเขาหลวง เมื่อไหร่หนา. เวลา
นิยม, จะสมทรวง ไช้เป็นห่วง, เหลือจะหัก, รัก
สุทไ ฯ ๑๐ คำ เจริญ

สดาขง ๑ (ลูกคู่) เสนาะ นัง, พังเสภา,

สรวีสถาน เสียงเหมือนหวาน, ว่าแบบๆ, แสบสมอง
ตลิ่งแล, ข้างฝั่ง, เขม็งมอง มาโดยจ้อง, คุ้ยผิว, แล้ว
หัวเราะ ฯ ๒ คำ เจริญ (รู้สึกตัวเก้อๆ เลยไม่ให้
ว่าต่อ มาโดยออกอิฉาว่าหลงไหลบ่าวใหม่ เสนาะ
ว่าจะเข้าวังก็เข้าโรง มาโดยให้เรียกหว่าคมารับใช้
ไล่บ่าวไป)

สร้อยสนัด ๑ (ลูกคู่) คุณมาไลย, ใจ

เจ้าชู้, ไม่รู้เขา ยิ่งถูกเหล้า, เมามัว, ไกลผิวเหิน
ยามหยอกขี้, ผิวหนุ่ม, รุ่มเอะเขอะ ช่างปะเลาะ,
มาโดยเหลิง, ดลิ่งเกล้า ครั้นเห็นเป้า, เจ้าหว่าค, ฉลาด

แหลม ทำวางแต่มี, ข้าคม, ไม่สมเภา ห่มตอก,
 ก้อร้อที, จะมิเซวณ เริงเค้าเค้า, น่าปะเหลาะ, กว้า
 เหนาะ นาย แกล้งเรียกใช้, ให้ชิน, รินขริน (มาไลย)
 มาพัตฉิน, หนอย อย่าทำ, ระวัง ระวัง อย่าขยี้, ชิน
 ไม่ถ้อ, หญิง ฤาชาย ใจสบาย, ห่มอย่ากลัว,
 มัวแต่เพื่อ ฯ ๖ คำ เจริญ (ใช้ให้พัตแล้วก็ใช้
 ให้หนวดเลียบเลียมเกี้ยว หวานอนาใจทำเพื่อไม่
 รู้เท่าว่าแตกเข้าตาชวไป นวดในห้อย หวานไม่ไป
 ก็โกรธ หวานเห็นไม่ไ้การก็เลี้ยงไป)

อกตรง ๑ (มาไลย) อ้ายเจ้าหวาค,
 ขาคีชั่ว, ไว้ตัวนัก น่ากลัวจัก, บอกนาย, เพราะ
 ลายเซ่อ หนอยเถรตรง, ทนงป้อ, ไม่ขอเออ เออๆ,
 จะต้องปวก, ชวตชวติ ฯ ๒ คำ เจริญ (ครั้นเห็น
 เสนาะ กลับก็ทำเป็นร้องไห้บอกว่า นอนหลับไป
 อ้ายหวาคยังอาจเข้ามาลักหลับกอดจูบ เสนาะโกรธ

๒๐

ผัวโกรธ

ให้หาตัวมาถาม ไม่รับ ก็ตบถีบ พอ จะให้การ
สล่าแสง มาไลย ก็ เอาเสียง ร้องให้ โยเย กลับ เลย
เรียกคน มา ยึด เขียนถีบ แล้วให้ จำ ตรวน ชัง ชวน เมีย
เข้าห้อง)

ข้าโหย ๑ (หวาน) ไม่สิ้นกรรม, ข้าอีก
ครั้ง, สดหวัง แล้ว โยเย เน้น แหว, ไป ทั้ง ภาย, ร้าย ถึง ที่
มา เพราะ รัก, แม้น ถึง จัก, ไม่ ปราณี มิ ควร ตี, ตบ เตาะ,
และ เหลือ แร้ง ตัว หวาน ตาย, ไม่ เสีย คาบ, ดอก ชีวิต
เป็น ห่วง นิด, เท่านั้น หนอ, ข้อ แสง กลัว ลูก น้อย,
ใน ห้อง, จะ ต้อง แท้ง เพราะ เขา แก่ ลัง, ทาระ กรรม,
ข้า ทั้ง ภาย ฯ ๔ คำ เจริญ (เข้า จำ ตรวน แล้ว
พาไป หวาน ร้อง ให้ ไช้ มา ไลย ออก มา แจ้ ๆ เสนาะ
ก็ ออก มา ตบ อีก ยิ่ง ร้อง ให้ ขอ โทษ มา ไลย ยิ่ง โกรธ
ผัว ยิ่ง กลัว ก็ ยิ่ง ตบ หวาน ก็ ยิ่ง ร้อง)

ปิด ม่าน

—*~*~*—

ชุดที่ ๕ (คนโทษหนี) ฉากในเฉลียง
เรือนผู้คุมที่ซัง ตัวละคร มี หวาน

หกยท ๑ (หวาน) โอยหลังไหล่, ลายยับ,
เหมือนลับกึ่ง นอนสอ, ยังรุ่งไม่หลับ, กระสับ กระส่าย
ทั้งรักทั้งแค้น, แค้นเปล่า, เหมือนเมาเมา ไม่ห้วงลูก,
ผูกคอตาย, ให้หายตรอม ฯ ๒ คำ เจริญ (นาง มัน
ลูกสาว ตาเป้งผู้คุมเอาเข้ามาให้กินก็ไม่กิน ทำนาง
มันรักอลืมเกลียด คุณมาไลย เข้ามาดูเข้าไล่ออกไป
เข้าไปปล่อยเอาไว้)

คางเหล็ก ๑ (มาไลย) เห็นฤทธิ์ฤทธิ์,
คลังหลง, ทนงวัน ถูกมือคุณ, หุนหัน, กุศลบ้อม
ไล่ส่งสาร, การมีควรว, ตักตวงนงอม จะฝ่ายผสม,
มอมแมม, เพราะแต่มีเซอะ เมื่อเซอะมั่ง, ฟังมั่ง,
ก็สังเวช น่าทุเรศ, เขาทรู, ดูเขาเถอะ ถูกไม้หวาย,
ป้ายทั่ว, ทั้งตัวเลอะ โทษที่เคอะ, ตกรุมตกราม, ห้าม

๒๒ คนไทย หัน

หา ตรวน ฯ ๔ คำ เจริญ (ไป จับ ต้อง ลูบคลำ
หวาน ก็ ก้มหน้า นิ่งเสีย พอ เห็น เสนาะ เข้า มา ก็ ทำ ร้อง
กรีกว่า นักไทย ช่มเหง เห็น เป็น คน รัก ของ ผัว มาตุแล
เสนาะ ชุนใหญ่ เข้าไป เตะ ถีบ หวาน ร้อง ให้ เสียง คล้าย
หวาน เสนาะ สท้าน คลึง มา โดย ก็ ร้อง ให้ โกรธ ว่า ๆ
เสนาะ เลย โกรธ ไป ด้วย เรียก คน มา ยึด ลง เข็ม ธร
สเก็ก หวาน ขอโทษ เสนาะ สิ้น แล้ว ก็ ชุน จน ออก
ไป ทั้ง ผัว เมีย)

สรวบเพลง ๑ (หวาน) ขึ้น ไม่ หัน, เหลือ ที่,
จะ ทน หวาย ลูก คง ตาย, เพราะ อาญา, อสุ้า สัก สวง
ครั้น จะ จู๋, วัว วาม, คึด ลาม ลวน กะ มา โดย, ก็ ไม่ ควร,
เป็น ส่วน ร้าย ครั้น จะ คึด, ถือ คึด, เข็ม ธร เข็ก ธร สเก็ก,
ยวต แผลบ, แสบ สี่ หวาย ถึง แสน รัก, ก็ ต้อง หัก, ให้
รัก คลาย นึก ว่า ตาย, จาก คุณ เสนาะ, เป็น เคารวะ ที่
กรวม ฯ ๔ คำ เจริญ (มัน เข้า มา ร้อง ให้ สัก สว

เอา มาใส่ให้ หวาน หัก เป็น ตาย จะ ขยาย ความ
จริง ต่อ ผู้ วาน มัน ไป บอก คุณ เสนาะ ว่า ขอ พบ
สัก หน่อย จะ บอก ความ ลับ ก็ ยาว มัน มา บอก ว่า
บอก แล้ว ทำ บอก คุณ มา ไลยๆ ไม่ ให้ มา มัน เกลี้ย
เกลี้ย บอก สบต ฝาก ชีวิต หวาน โดย คึก จะ เอา เป็น ผู้

จีน ขวัญ อ่อน ดัด ๑ (มัน) ขอ ฝาก กาย,
แล้ว แต่ นาย, จะ เมตตา ขอ พยา, บาล จะ, อุ ประถมิ ภา
ทั้ง รัก ทั้ง, เวทนา, อย่า เกรง ย้ำ นาย จะ ทำ, ไม่ ไม่ เคย ท,
วัง เกียจ เลย (หวาน ตรอง) พี่ เป็น หญิง, จึง หนะ มัน,
มี ครรภ์ กว้าง แม่ รัก ฉัน, แม่ มัน ช่วย, ด้วย น้อง เอ๋ย
ปล่อย พี่ นี่, ที่ ชัง, ยัง ไม่ เคย จะ กล้า เอ๋ย, ขยาย ใจ,
ใคร ลัก คน พี่ กล้า ค้อม, ปลอม มา นี้, เพราะ พี่ รัก
คุณ เสนาะ หัก, เหลือ จะ เร่, รเหิร ทน คุณ มา ไลย,
ให้ ทุกข์, ชวน ชุก ชน พี่ ชัง ทน, ทาระกรรม, เหลือ
ซ้ำ ใจ (มัน) คุณ นาย ชั่ว, รุ้ ทว, กัน ทั้ง บ้าน

๒๔ คนโทษหนี
ข้อคน คำน, คิมเหล้า, เมมา เหลวไหล ฉัน จะหา, พร้า
ควรว, จัก ตรวนไว้ ทั้งไม้ไผ่, ประแจ ประตุ, อย่า อยู่เลย
แต่ มัน ต้อง, ย่องไป, อยู่ในตึก ความ ผิด ลัก, รู้ ก็นั้น,
มัน ทำ เฉย รู้ว่า พี่, หนี หาย, นาย คง เพี้ย มัน จะ เข้าย,
อ้าง อุบาย, ว่า นาย ไข่ ฯ ๑๐ คำ เจรจา (มัน หา
เครื่อง จัก ตรวน ร้อง ให้ สงสาร แล้ว ก็ ไป)

บังใบ ๑ (หวาน จัก ตรวน แล้ว) เป็น สิ้น บุญ,
คุณ เหนาะ, เพราะ แสน แสบ อี หวาน แบบ, แทบ จะ บั่น,
ทน ไม่ไหว มัน ขึ้น อยู่, ลู สวาทิ, จน ชาติ ใจ ก็ ออ ไลย,
ลูก น้อย, จะ พลอย ตาย หวาน จะ บอก, ความ ลับ, กับ
ผัว รัก ก็ ไม่ ยัก, ยอม พบ, หลง หลบ หาย พอ รุ่ง เข้า,
เมีย จะ เข้า, มา วุ่น วาย คง ถูก หวาย, ระ สเกิด, อิก
เข็ด แล้ว เกิด ชาติ ไต, ขอ ให้ ไต้, นาย เสนาะ อย่า มี
เคราะห์, เหมาะ ช้อง, อย่า ต้อง แก้ว พุท ไธ คุณ เหนาะ,

ผอศก ผะอม

๒๕

จำเภาะรัก, จำจัก แคล้ว หวาน กอกแก้ว, กะเต็นหาย,
ก็คล้ายกัน ฯ ๖ คำ โศก แล้ว เพลงฉิ่ง หึ

ปิด ม่าน

—*—

ชุดที่ ๖ (เสร็จชื่อลามก) ฉาก อย่างชุด
ที่ ๕ ตัวละครมีมาลัยเม่าเจ้าหินมาทวง เรียก
ยายนายหน้า เอา คัก ราม จำนำ เขียว เขียว ให้ เสนาะ
เป็น ขวัญไม่ยอมก็โกรธว่า จะทำทุนไม่ก็วัน เสนาะต้อง
ยอม พอ เสนาะไป แล้ว บ่าว มา บอก ว่า หลวง ราช โศก
มาหา ก็ได้ เขียว มา เกยวกัน ขอ มั่ง มี ยืม เงิน ทอง
รับได้ ๆ ทั้งนั้น ครั้น เสนาะ มา หลวง ราช โศก ก็ เลี่ยง
ไป มาลัย ก็ ให้ ไป ผัก หนึ่ ที่ ถึง กำหนด แล ให้ เสนาะ
รับ เสนาะ ไป แล้ว ให้ ไป ตาม ชุน วิจารณ์ มา ยั่ว ยวน

กระบอก ๑ (ชุน) ผมเออะเซาะ, เกี้ยว
คุณ เหนาะ, สืบ เสาระ ฐัน พ้อง ซาย ชู้, ผม มี ยับ, ฤ

คัษัณ (มาลัย) โสยฉนถือ, หนังสืออย่า, รู้ทำกัน
 อย่านะมัน, เมื่อไหร่ก็ได้, ไล่ให้พ้น (ขุน) ฉลาดจริง,
 หาผู้หญิง, สยามเปรียบ แพ้คุณเปรียบ, (มาลัย)
 ก็นะมัน, ก็นะอีกคน (ขุน) เมฆกลางวัน, บรณแปร่น,
 แผลพิกล (มาลัย) ทำเป็นคน, ถือคิล, ก็นะหน้า ฯ
 ๔ คำ เจรจา (เมฆกัณเพะพะ) บ่าวบอกว่าเจ้า
 พนักงานเขาถือนมาจ็บมา มาลัยตกใจนิ่งเสีย
 เขาเข้ามาว่าเจ้าเห็นพ้องศาลว่าฉ้อโกง ให้ไปตาม
 เสนาะมาว่าให้ไปว่าแยงกัจะว่ากระไร เสนาะว่าๆ แล้ว
 เขาไม่เชื่อเพราะไม่มีประกัน ขอสมบัติไป มาลัย
 ก็ละเสีย เสนาะแย่งประแจไปไซ้ก็ไม่มีสมบัติเหลือ
 มาหนึ่งหน้าจ้อย ขุนก็เลี้ยงบอกฉวว่าหมดนานแล้ว
 เสียหอยเสียดอกเข่นหายหน้าแต่ไม่เป็นไร ให้ไป
 ตามพระราชโภคๆ มาถึงพอรู้ก็บิตเขี้ยวพาลโกรธไป
 ฝรั่งควงตัด ๑ (มาลัย) เถอะหาใคร,
 ไม่ช่วยใช้, ก็ไม่ทุกข์ ทนติดคุก, สมนักอีกที, ที่อีกหัว

(เสนาะ) สมบัติฉัน, บ้าบอง, ต้อง คาราวา แต่ จะ
หา, เลี้ยงคุณแม่, บัง แ่เลย (มาโดย) กลัวไร ก็นั้น,
บรรณนี้, ขวคนี่ช่วย จนเหมือน รวย, ช่วยเหมือน เช้ง,
ไม่แจ้งเหว่ย (โปลิศ) เชิญไปศาล, นานนัก, นาย
จักเพี้ย (มาโดย) เสนาะ เฮ้ย, เฮ้ย เสนาะ, เมีย
เคราะห์ร้าย จะ ทั้งเมีย, เสี่ย ละๆ, จึงคือ นิ่ง (เสนาะ)
ใคร จะ ทั้ง, หล่อน นินหน้า, บ้าใจหาย (มาโดย) ไหง
ไม่ช่วย, เมียช่วย, ช่วยเถอะนาย (เสนาะ) ยอม
จะ ขาย, ตัวก็ ไม่, มีใครเอา ฯ ๖ คำ เจริญ (มาโดย)
ก็เมา โปลิศ ก็ เร้า เสนาะ ก็ หน้าดำครำเครือค
ในที่สุด มาโดย อาละวาดไป ๆ มา ๆ ล้มสลบ เสนาะ
ประคอง ร้องไห้ ไห้ ๆ โปลิศ อีก อัก)

ปิด ม่าน

—*~*~*—

ชุดที่ ๗ (ตกอับ) ฉากในห้องแถว ร้อยกร้อย
 ทิว ลคร มี นาย เสนาะ อุ้มลูกเล็ก มาไลยเม่า คุณแม่
 ชุรา

ทุกชะตะ ๐ (ลูกคู่) ยามเคราะห์เสนาะ,
 ล้ม นม, ล้ม ลลาย เพราะ เมีย ขาย, ผัวทิ้งเป็น, เส้น
 เปีย เหล้า อยู่ โรง แถว, แล้ว ยังมี, แต่ ชีเม่า ชัน
 ลูกเต้า, ไม่ อีหนึ่ง, คลัง โยเย ไหน คุณแม่, แก่ ชุรา,
 น้ำตาเปียก ไป คีบ เกรียก, เรียบ นุง, เสนาะ ยุ่ง เก้
 ไหน เลียง ลูก, ลูก แต่, แม่ เสเพล พุด เกเร, เชว เม่า,
 ไม่เอาการ จะ ทั้ง เสีย, เมีย นี, ก็มี ลูก เหมือน ไช้
 ผูก, คอผูก, สุก สงสาร ได้ ให้ สัตย์, ชัก แจ้ง, วันแต่ง
 งาน จน วาย ปรารถ, จะ ไม่ ทั้ง, โดย จริงใจ สุกใจ จึก,
 ฝ่อ อี ฝ่อ, สู้ กรม กล้า ไหน ไป ทำ, งาน แขน, แขน
 ไม่ไหว มัน เหลือ ตัว, ชั่ว ชั่ว, แล้ว มาไลย ตา ก็ ไว,
 คะไมย อัฐ, ยัก สุรา ฯ ๘ คำ เจรจา (มาไลยท่าแม่

พระอภัยมณี

๒๘

ท่าผัว ถีบลูกเมมาจนตาย กระนั้นเสนาะยังร้องไห้รัก
คุณแม่ส่งสาร ลูกก็สารภาพเรื่อง ชณะนั้น นางชิต
มาเยี่ยมก็สารภาพ นางนั้นมาเยี่ยมก็สารภาพ
เสนาะรู้เรื่องก็ร้องไห้โฮ)

ละทม ๐ (เสนาะ) จะไปหา, สืบปะเหื้อ,
ให้เกลอช่วย มาไลยม้วย, ศพเค้, อยู่เคหา ต่อ
โงให้, ไปฝัง, ยิ่งป่าช้า แล้วขอลา, พา ลูก, ผูกคอไป
ตามแม่หวาน, ซานหา, กว่า จะพบ เงินเดือนครบ,
ที่หก, นั้นยกให้ คุณแม่เลี้ยง, ซิวา, ประสาไว้
ถึงเหมายไม, รู้ตำบล, จะทันตาม (คุณแม่) เพราะ
แม่คิด, ผิดพิกล, ผลกรรม เห็นชะยม, พะทันตา,
เที่ยวหน้าขาม จงไปที, มาที, อย่ามีความ แม่ไม่ห้าม,
คิด ลูก, ลูกจงไป (ลูกคู่) เสนาะกราบ, ท้าวแม่,
ท้อแท้ นึก อ้อมลูกรัก, กำพร้าว, น้ำตาไหล ชง้อ

๓๐

ชัยเสภา

ชนแ้ง, แลลา, ศพมาโลย

เขียนหัวใจ, เจ้า จะ หยุต,

สุทรี รช ๗ ๘ คำ เชือกฉิ่ง

ปีค่ม่าน

—*—

ชุดที่ ๘ (ชัยเสภา)

ฉากใน ตึก พระยา

เทพา เจ้าเมือง พิจิตร ตัวละคร มี พระยา เทพา ท่าน

ผู้หญิง หวาน ภรรยา สตาบตรี ภรรยาเก่า แล ฉ้อฉน

บุตรเลี้ยง ติดภรรยาใหม่มา สาวใช้ ทนาย

ทองย่อน ๑ (ลูกคู่) เจ้าคุณ เทพา,

พระยา พิจิตร, อาทิตย์ หยุต พุก กับบุตร, ภรรยา, อยู่

หน้าหอ คุณหญิง หวาน, คู่ชีวะ, พระยา พนอ คุณ

ประจ้อ, ประแจ ท่าน, สำราญใจ คุณสุภา, จิตา, ภรรยา

ก่อน ชุ่มคุณ ฉ้อฉน, บุตร หญิง, คุณหญิงใหม่ หน้า

ทเล็น, ช่าง เล็น, ช้วน เบ็นโย พร้อม สาวใช้, ทนาย หมอบ,

อยู่ รอบราย ๗ ๘ คำ เจรหา (ทนาย มา บอกว่ามีเสภา

๓๑
พระอริสราวุธ
ขางอก มาตีหนัก เจ้าคุณให้พา มา คุณหญิง เห็น
หน้าตาคล้าย เสนาะ ก็ ชงรัก เสนาะ จำคุณหญิงได้
ก็ร้องไห้ เกรงเมียไม่รู้ จึง จำ ชัยเสนา)

ชัย ๑ พ่อโหมฉาย, พลายลือ, ชัยเสนาะ เป็น
ขาม เคารวะ, เถาะ ค้าง, กำลึง เหลิง ถูก ตอแย,
แม่ใช้, ไป วัด เริง หลง หลิ่ง, เรว เหลือ, แล่น เรือ ยนต์
กลับ ถึง บ้าน, ง่า นก, พลัด ตก หลุม คลัง เวลา ชลุม,
โกรธ เมีย, เสีย ขี้ บ่น ที่ แท้ ท่าน, มารดร, คิด ช้อน กล
ให้ อธิษ, ติด สิบ น, เผล ชี เม มา ระชา, วาง ยา,
สลบ เมีย ก็ อ่อน เปื่อย, ดเหี้ย ทรวง, หลับ ง่วง เหง
กอก ขวตั่ว, ชั่ว ชั่ว, บ้าใจ เบา ปล่อย ให้ เขา, ชด เมีย,
เสีย ทั้ง เป็น ไต่ เมีย แม่, หม้าย สาว, เกิด ขาว ชู
ทั้ง ราน ชู, ร่า น เหล่า, เขา แค เล่น ไ้อ้อ รัก, คู่ ชีวา,
อุส่าห์ เร้น เพราะ อยาก เห็น, หน้า ผัว, แต่ กลัว โภย
ปลอม เป็น ชาย, หม้าย ชี เม, เขา เป็น ชู แม่ ไม่ ลู,

๓๒

ชัยเสภา

สี ภาลัว, ผัว สงไสย

กระนั้น ผัว, ชั่วเชื่อ, ผิด เหลือใจ

เขียนดีไ้, ตรวนแบบ, แทบ จะตาย จน เจ้าหนี, มีกรรม,

นาง มันช่วย

ผัว เลบ ช่วย, เมีย วิบ, เอา ขิบ หาย

เช่าห้องแถว, แถว งาม, ล้ม ลลาย

เมีย แม่ หมาย,

ตายเพราะ เมา, ยาม เสร้า นั้น คุณแม่ บอก, หลอก ลวง,

ที่ หวง ปิค

ทั้ง นาง ชิต, เป็ด สว่าง, พร้อ ม นาง มัน

พอ รู้ ชั่ว, หมาว ออก, วิตกรวิน

สู้ กัน กัน, สิบ สาว,

ข่าว สำคัญ ฯ ๑๔ คำ เราชา

ไม้ คลั่ง

๐ มา พบ เจ้า, ๆ จะ รู้, ฤา คู่ รัก

อตก อตก, ตั้ง กระต่าย, หมาย สวรรค์

หวัง เพ้อ ๆ,

กระเเย่ กระเเย่ง, ชม แสง จันทร์

ไหน โทษ ทัด ท,

ท่อม หัว, น้ำ กลัว เอย ฯ ๒ คำ เราชา

(เวลา ชัย

พระยา ชัย เรื่อง อะไร คุณหญิง สอื่น)

สั่ง เมือง

๐ (ลูกคู่) พอ ชัย บบ, คุณหญิง

สลบ, ชัย เจ้า คุณ

ต่าง คน วุ่น, แก่ ไช, จะ ให้ หาย

พระอภัยมณี

๓๓

เสนาะ ชงอ้อ, เฝยอ ยัน, สันทึง กาย เลย ล้ม หงาย,
แค ยัน, วิสัณญ์ ฯ ๒ คำ โอท เจรจา (แก้ไข พอสัฟ
ก็ พอ นายร้อย ตำรวจมา เรียบเจ้าคุณว่า จีบผู้ร้ายสำคัญ
ได้ เจ้าคุณ มอบคุณสุตา รีบ แท่ง ตัวไป เสนาะ
พินคลายไป หมอบ)

ฉงน ๑ (เสนาะ) คำวันนี่, ตีๆ ร้าย,
สุทหมาย หลบ จะขอพบ, ขอโทษ, ไปรดอย่าหนี
(หวาน) ชุระอะไร, พุดไป, ในที่นี้ (เสนาะ) ยอม
เป็นผี, ตีกว่า ยอม, ทน ตรอมใจ ฯ ๒ คำ เจรจา
(คุณหญิงร้องไห้) คุณสุตาให้ ประคอง เข้าห้องใน
เสนาะ แล ชงอ้อ ตาม จนลับ ก็ร้องไห้ ไชๆ สลบ)

ปิดม่าน

—*—

ชุดที่ ๔ (กลั้วใจจิต) ฉากใน ห้อง หมอบ

พระยาเทพา เพลารাত্রี ตัวลคร มีคุณหญิงหวาน
หนึ่ง อยู่เอกา

จำปา ๑ (หวาน) เจ้าคุณยังไร,ไปขอพิศ,
พิจารณาการ ไม่กลับบ้าน,ยามกว่า,นำสงไสย
มีความลับ,คับอก,วิตกไป ท่านเห็นขอมมา,ถ้าจะไซ,
ก็ไม่งาม จะหึงไว้,ใจตัว,ไม่ชั่วโลก จะเป็นโทษ,
มิวหมอง,ถึงต้องถาม ข้างเสนาะ,ก็จะมา,หวาน
หน้าคร้าม ลอยเกิดความ,เว่ยวาย,จะร้ายชิง ฯ
๔ คำ โศก เพลงฉิ่ง (เสนาะ ขึ้นหน้าต่างเข้ามา
คุณหญิงเห็นตกใจร้องไห้ ว่ากล้าชลาหนัก จะมาพา
ให้เสียคน เสนาะห้าม)

บุหร่ง ๑ (เสนาะ) เสนาะขอโทษ,นึกว่า
ไปรท,คนโทษหนัก ไม่หายรัก,สักนิมิต,เผ้าคิดถึง
แต่ฤทธิ์เขลา,เบาความ,วู่วามจึง ทำตังตัง,ซึ่งโกรธ,
ลงโทษทัณฑ์ (หวาน) หวานยกโทษ,ไม่โกรธตอก,

เชิญออกไป เลิกจะให้, เงินทอง, เบ็น ของขวัญ
 ไม่ลืมรัก, แต่รักจัก, รักเท่านั้น ไม่พัวพัน, ฉันกลัว,
 ค่ายผู้มี ได้ทุกข์ยาก, ลำบาก ตลอด, จนตลอดลูก
 แทบ จะผูก, คอ ตาย, กลายเป็นผี หากเจ้าคุณ, เทพา,
 ท่านปรานี จนได้ที, มี สุข, สิ้นทุกข์ร้อน (เสนาะ)
 मैंเห็นอนว่า, ฉันจะพา, แม่หวาน หมี มิใช่มี,
 ลูก เค้า, เมียเรา ก่อน ลูกก็ลูก, เรานี้นา, อย่า
 สาละวอน รักเสียก่อน, จิตร พรากร, ไป จากกัน
 (หวาน) พุดไว้ไว้, เกล, โอคุณ เหนาะ ฟังไม่เพราะ,
 ดิกร ไร มา, พุด น่าชั้น เราต้องหวัง, อย่าง มนุษย์,
 ยุติธรรม เลิก รัก กัน, เท่านั้น พอ, ขออย่า กวน (เสนาะ)
 ถ้า กระนั้น, ฉัน จะ ขอ, รอ อยู่ที่นี่ ชื่นชีวิ, เห็นหวาน,
 ทาน ถ้า ควณ ไม่เห็น กัน, ชื่นเห็น เหนาะ, เอา เสาะชวน
 เหนาะ จะ ชวน, คุณ แม่, แก่ ชื่น มา (หวาน) ก็ บอกว่า,
 กลัว นินทา, เหนาะ อย่า วุ่น เรียบเจ้าคุณ, ฟัง ตูที,

๓๖ ถล่ำใจจึก
จะก็กว่า ถ้ำลงข้อ, ฉันทะขอ, แม่สุทา เหนาะ
อยู่กิน, ลั่น นินทา, มารยาบ จะทอ รอง, เงินทอง,
ล้ารอง เลี้ยง ให้พอ เพียง, จนหา, ชีวิตไม่ (เสนาะ)
ไม่เอาหน้า, ลูกสาวสุทา, ฤว่าใคร (หวาน) อยู่
ไม่ได้, ถ้ำ เช่น นั้น, ฉันทะยอม ฯ ๑๖ คำ เจริญ
(ขณะ นั้นเจ้าคุณ กลับ เสนาะหนีเข้าส่อนในตู้
พระยา ยิ้ม แต่คุย ว่าได้ผู้ ร้าย สำคัญ ทำเงิน แกลงสรวง
ปลอม ขำระ รับ เป็น สัตย์ หิว ร้องถอก เสือ ล้าง หน้า
กิน ของว่าง เย้า หยอก คุณหญิง ห้าม เจ้าคุณ ถามทำไม
ฟัง เสนาะ ร้องให้)

อมตักตัก ๑ (หวาน) สามิฉันทะ, นั้นแลค่า,
ตาม มาพบ เขา ตลบ, เรือง ลับ, มาขับ กล่อม
ถล่ำหาญ นึก, ไซว่า จัก, ได้ชักข้อม เกี้ยว นั้ ต่อม, คอก
มา อยู่, ใน ตู้ โฉน ได้ฟัง บัญ, เจ้าคุณ อุตส่าห์, เมตตา
หวาน ถึง สันดาน, กตัญญู, ไม่รู้ ใช้ ไม่ปกปิด,

มิดไว้,เหมือนไฟโชน ไซ้หญิงโชน, ลับ ล่อ, ให้อใจ
๔ คำ เหวา (เจ้าคุณว่าเชื้อให้ เล่า ก็เล่า ตลอด
เจ้าคุณหึ่งไม่ไต่ข้าง แต่ยั้งไต่)

อมเมฆล ๑ (เทพา) ฉันทเชื้อ หล่อน,
รักหล่อน, ไม่หย่อน ยึด หล่อน ประพฤติ, เชื้อ ตรง,
สิ้นสงไสย บอกผิวเก่า, เขา ออกมา, เด็ด ข้างไป ไม่
ต้องให้, ใคร คร่า, หล่อน อย่างกลัว ฯ ๒ คำ เหวา
(หวานไป พาเสนา มากราบ ท้าวเจ้าคุณ แล้ว ก็ร้องให้
รับผิด ว่าไม่ขอกิต เป็นขู้สาว แต่รักไม่เห็นหน้า
ไม่ไหว จะขอ อยู่เป็น ข้าง จันทชีวิตไม่)

ดวงพระธาตุติด ๑ (เทพา) แม่หวานสงสาร,
เพื่อน ขาก, มาก กว่าฉัน อยู่ ด้วย กัน, ก็ไม่ว่า, อย่า
กะผิว (หวาน) ในชาติ นี้, เป็นไม่มี, จะ หัน ตัว
ขอซบ หัว, กับผ้า ท้าว, อย่าหนาว นึก (เสนาะ) ผม
สวระภาพ, หยาบ ขำ, เกิมมา พบ ไ้ ชวน หลบ, หล่อน

๓๘ ฝะอิต ฝะอม
 ไม่ ย่อม, ย่อม รัศมี อยาก ตัก รัศ, หัก อาไลย, ใจพิลึก
 เหลือ จะ ชัก, หาญ เร้น, ไม่ เห็น กัน (เทพา) อยู่ รัศ, รัศ,
 ข้า จะ ให้, ลูก สาว ข้า ชื่อ สุกดา, แทน คุณหญิง, จึง
 หนะ นั้น (หวาน) ที่ เจ้า คำ, กัน นินทา, สาระ พรรณ
 (เสนาะ) ฝาก ชีวีน, สุก แท้, แต่ เมตตา ฯ ๖ คำ เจรจา
 (เจ้าคุณให้ ไป เรียก สุกดา มา เล่า ความ ลูก สาว ก็ ว่า
 สุก แท้ แต่ บิดา ไม่ เห็น ใคร แล้ว ๆ ก็ ไป นอน เจ้าคุณ
 เชย ชม ความ รัก สุจริต แล ยาม เหวระ หัก อาจ จะ เข้า ใจ
 ผิด ไป ได้ คุณหญิง แล เสนาะ กราบ ท้าว ร้อง ให้ โย เจ้าคุณ
 กอด คุณหญิง ปลอบ เสนาะ คลาน ถอย มา หมอบ ก้ม หน้า)
 ปิต ม่าน

—*~*~*—

ชุดที่ ๑๐ (ฝะอิต ฝะอม) ฉาก อย่าง ชุดที่ ๘
 ตัวละคร มี คุณหญิง หวาน นิ่ง กับ ฉอ้น บุตรี เสนาะ กับ คุณ
 สุกดา แล บุตร มาไลย กับ คุณแม่ หง่อม มีสาวใช้ แล ขาว

ผู้ชายพอควร แต่ ละตัวไว้ทุกข์ ศพ พระยาเทพา ที่ถึงแก่
กรรม เสียแล้ว

แปลกหู ๐ (คุณแม่) ไหนสิ้นบุญ, เจ้าคุณ
เทพา, พระยาใหญ่ แม่หวานก็ไม่ว่า, แก่แล้ว, ยังสาวหนา
มีลูกแท้, ทวยกัน, อย่าคิดหา แม่เห็นหน้า, อยู่กิน,
ให้สิ้นเคราะห์ (หวาน) รักก็แสน, แค้นก็หาย,
คล้ายชีวิต ไซ้จะคิด, รังเกียจ, เกือบคุณเหาะ
พูดละไม้อาย, อธิษณ์ไม่วาย, รกายเหาะ แต่ขัดเพราะ,
ติดสัจย์, บัญญาณ แต่ขาด จาก, คุณเหาะ, ยาม
เคราะห์ใดกั ต้องวิโยค, โรควันทก, หมกถิ่นฐาน
เจ้าคุณที่เสีย, เลียง เป็นเมียบ, สิ้นเขียชาน จนสำราญ,
รุ่งเรือง, อยู่เมืองบน มีขอคิด, สัตถ์ขาด, ในชาตินี้
ว่าจะมี, ผัวใหม่, ใจสับสน ต้องใจจืด, พระอภัยมณี,
รทมทน เกิดเป็นคน, แล้วต้องรัก, คักก็สัจจรี (คุณแม่)
จะว่าไง, ว่าไป, สักพอเหาะ อย่าเอาเขา, โคก,

หน้าเหมือนผี (เสนาะ) ผมรักใคร, ก็รักไม่, เหมือน
 หวานนี้ แต่ไม่ส้ม, ผมก็มี, แม่ สุกา รัก ก็รัก,
 แต่ไม่รัก, เหมือนรัก หวาน พระคุณท่าน, เจ้าคุณที่เสีย,
 เกลีย เกษา ผะอืดผะอม, กรมเสนา, ตามเวร
 พุกจริงหนา, สุกา หน้อย, หน้อยใจ (สุกา) ไม่น้อยใจ,
 เลยที่ไ้, ภาคุณ เหนาะ นี่ก็เพราะ, ภาคุณ, รู้ถ้าไม่
 คุณพ่อรัก, คุณหญิงหวาน, ปานหัวใจ คุณเหนาะไม่,
 เห็นคุณหญิง, เหลือหนึ่งวัน จะอยู่เปล่า, คิมเขา จะ,
 ครหา ยกสุกา, ให้เป็นเมีย, ไกลเกลียบ้น ทอดชีวา,
 สุกาขชา, บิดา ทน สมท่านได้ เกิดต, เป็นคนมา
 ทั้งเป็นบุญ, คุณเสนาะ, ก็ซ้อสัตย์ สาระพัด, นำรัก,
 เลียงรักษา ถึงฉันซี้ต, ผะอืดผะอม, กรมอุรา ขึ้น
 ขางครา, ก็รับ, ให้ขับไป (คุณแม่) ถ้ากระนั้น,
 ฉันขอ, ต่ออีกท่อน แม่ฉัน, พ่อมาลี, นี่เนื้อไข
 คอรวา, ตนา หัน, ตบกันไว้ พี่พรพร รัก, จักได้,

หอสมุดแห่งชาติ

๒ พ.ค. ๒๕๖๒